

Aki kitűnő étvágyfokozó
asztali italt óhajt,
Aki gyenge, lábbadozó
Aki ideges, álmatlan,
Aki vérszegény,
Aki sovány,
Aki szceptat,
Aki tüdőbeteg

ne mulasztja el saját érdekében
a kitűnő hatásának elismert

MERCULES
maláta-tápsör
különlegességét inni.
Kellően szil, bármennyig eláll, nem romlik
Kapható minden nagyobb
csomag-, fűszer-kereskedésben,
kávéházban, vendéglátásban és a
Hercules Söröző
székhelyén is.
Budapest, VII., Bethlen-tér 3/6.
Telefon 63-67. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Videókra postán küldünk 5 kg. próbaküldeményt
6 üveg tartással. Vasúti szállítást téli csomag-
golásban.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
TÉRTMÉRÉS
SAVANYÚ-KUT

Sok millió előkelő urhölgy használja
a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely szírtalan, ártalmatlan s rögtön szápi.
A Földes-féle MARGIT-CREME
gyor an és bizonyos ható ártalmatlan szer
szepők, májfoltok, bőrcikák,
pattanások, kitéések s mindenemü
bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei
használják és elragadtatással beszélnék annak
páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasz-
nálása után erőli mindenki g fog gyógyódni

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben.
Ezen kitűnő és ártalmatlan készit-
ményvel haját, szakált, bajuszt pár
percz alatt feketére vagy barnára le-
het festeni. A szín állandó és a ter-
mészetes színtől meg nem különböz-
tethető. Ártalmatlan és alkalmazása
igen egyszerű. Nem piszkít. 10689
Ára 2 korona 80 fillér.

Postán utánvétellel vagy a pénz elő. Földes, Kelemen gyógyász. Arad. Budapesti ártaktár: Török József gyógyász. Király-u.
zetes beküldése után küldi a készitő: 12 és Andrássy-út 20. Kapható minden gyógyásztárban.

Dr. Gölis-féle emésztő-por
(1857 óta kereskedelmi ezikk.)

Etrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek foidolására,
valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer
használva, evés után egy kávékanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező
befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomor-
égés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.
Ásványvíz-gyógyódnál mint elő- vagy utókúra, vagy egyidejűleg a
gyógyódnál kitűnő hatást fejt ki.
Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva
lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmá-
val. Egy nagy dohoz ára 2 K 52 fillér, egy kis dohoz ára 1 K 68 fillér.
Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése: Bécs, I., Stefans-
platz 6. (Zwettlhofer). — Fíraktár: Török József gyógyásztár Budapest,
Király-utca 12. és Andrássy-út 26. szám.

Olcso
cseh
ágytoll!
5 kiló: új fosztott 9,80 K,
jobb 12 K, fehér pehelypuha
fosztott 18 K, 24 K, hófehér
pehelypuha fosztott 30 K 36 K
Szállítás portomenes, után-
vétél. A kiserítés és vissza-
vétel portomegírítás ellené-
ben megengedték. 3325
Benedikt Sachesl,
Lobes 60.
Post Pilsen, Böhmen.

1900. Párisi világkiállítás Grand Prix.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
cs. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállító,
körgyógyszerész Bécs melletti Korneuburgban.
KWIZDA-féle Restitutions-fluid
csász. és kir. szabadalma-
zott mosóvíz lovak számára.
Egy üveg ára 2 kor. 80 fill.
40 év óta az udvari istállóban, a ka-
tonaság és magánosok nagyobb istálló-
ban használatban van nagyobb
elő- és utóerősítő, inak me-
reveségénél stb. az idomításnál
kváló munkára képesíti a
lovakat.
Kwizda-féle
Restitutions-fluid
csak a mellékelt véd-
jeggyel valódi. Képes
árjegyzéket ingyen
s bérmentve. Fírak-
tár: Török József
gyógyásztár, Budapest, Ki-
rály-u. 12., Andrássy-út 26.

RETHY BELA
GYÓGYSZERÉSZ
PEMETEFÜZÜKORKA
BÉKÉSCSABÁN
ÁRA 60 Fillér.

Ha őszül a haja
re használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
mely a haj eredeti színét adja vissza. Uvegre 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyásztárában,
Budapest, V/49, Szabadág-tér, Sótater-utca
sarkán. 11186

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítőszer gyengélkedők, vérszegények és
lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-
erősítő és vérjavító szer. 10853
Kitűnő íz. Több mint 3300 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyásztárakban félliteres üvegokban
á K 2,50, egész literes üvegokban á K 4,50.

Amputáltak!
A Keleti-féle műlábak és műkezek a legjobbak
és legtökéletesebbek!
A csont megsebesülése
ki van zárva!
Elegáns és könnyű járás!
Több évi jótállás!!!
10956
Keleti J. orthopaediai műintézete jótállás és legtesőbb
gyári árak mellett készit:
**Műlábakat és műkezeket a legtekéletesebb
techn. kivitelben.
Ferdenőttek részese műtűtöket
egyenestartókat, járó
és támogatókat stb. a chirurgia legmodernebb elvei szerint.
Kévesbő vagyonosnak nagy árendeményben részeseznek
Betegtoló kocsik rokkantak és lábbadozók szá-
mára gyári árak mellett, nagy
választékban!**
Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld
KELETI J. orvosi műszergyár
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 17. szám.

1.50 2 frt. **Roskopf-órák**
plombával.
Nikkel vagy acél Roskopf-
rendszerü — frt 1.50
Roskopf-strapas-óra
plombával — frt 2.—
Duplafedeles — frt 3.40
Arany-doublé (arany-
hoz hasonló) — frt 3.50
Val ezüst egyled. frt 3.—
Duplafedeles — frt 4.—
3 erős fedellel — frt 5.—
Eredeti vasut-Roskopf
(nem rendszer) frt 3.50
Féni órák a szász Mária,
magyar korona, színtő
földmíves vagy lö dom-
bormíves képével 10 krral
drágábbak.

Kakuk-óra frt 2.50
Zenélő
ingaóra
71 cm. magas, ömaga-
tál a legszébb dalokat,
keringőket és indulókat
játsza — frt 6.—
Zene nélkül — frt 4.—
Ólommal — frt 4.50
Toronyórakéssel frt 5.—
Ébresztő-órák nik-
kelből — frt 1.—
Dupla haranggal frt 2.—
Zenélő művel — frt 4.25
Kakuk-órák — frt 3.40
Kerek konyháórák frt 2.—

Ébresztő-óra 1 frt.
éjjel világító frt 1.58
Dupla haranggal 2.—

Valódi ezüst 3.— 5.—
Remontoir-óra
es. és kir. fémjelzéssel
urak, hölgyek és suh
részsze.
Egyfedelü — frt 3.—
Duplafedeles — frt 4.—
Aranysegélyü — frt 5.—
Három erős fedél. frt 6.—
Ezüst páncélliane frt—80
14 kar. arany 8 frutól felj.
14 k. aranyláncok 10 frutól
14 kar. arany fülbevaló
1 frt 20 krtól feljebb,
14 karos aranygyűrűk
kövel 1 frt 80 krtól felj.

Három évi írásbeli jótállás. Meg nem felelőért pénzvisszaküldés. Szétküldés csak utánvétellel.
„A nagy óragyárhoz“ cég **MAX BÖHNEL**, órás, Wien, IV., Margarethenstrasse 38. szám.
A cs. kir. Állambizalmnok szállítója. — Alapítva 1840. — Kérjen nagy árjegyzéket ezer képpel ingyen és bérmentve.
Franklin-Társulat nyomdája, (Budapesten IV., Egyetem-utca 4.) 11087

VASÁRNAPI UJSÁG
3. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 21.
Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A „Világkrónika“-val Kalföldi előfizetéseken a postailag meg-
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel határozott viteldij is csatolandó.
Negyedévre — 4 korona. több.

GYULAI PÁL DOLGOZÓ-SZOBÁJÁBAN.

GYULAI PÁL.

GYULAI PÁLNÉ, SZENDREY MARL.

Az ötvenes évek végétől való fényképek után.

PETŐFINÉ SZENDREY JULIA.

GYULAI PÁL NYOLCZVAN ÉVES.

GYULAI PÁL nyolczvan éves lett. Ha a háborúban eltöltött évek kettősen számítanak, akkor több lett, mint száz éves, mert több mint ötven év óta áll örökös harcban rossz irókkal és hamis utakon járó politikusokkal. Kifogásolja, a mi kifogásolható, legyen az egy nagy intézmény, egy századokra kiható irány, vagy egy rossz magyartalan szó. Egyforma hévvel ront ellene s nem kimél senkit és semmit. De ha csak a harc volna! Gyulai Pál azonfelül egyike azoknak a ritka embereknek (az az dehogyan egyike — hiszen a másikat nem ismerjük), a ki lefelé, fölfelé hosszú évtizedek óta azt mondja, a mit igaznak tart, és még sem török be érte a feje, — ebben az országban se.

Nem török be azért, mert a fején borostyán van; az véd. Nem csak nagy kritikus, de legjelesebb élő költőnk is.

Különbön vasból van ez a fej, hideg, nyugodt és lakik benne, élesen itélő. E fejhez két szép villogó fekete szem tartozik, mely még most a hófedél alatt is harczián villog s végződik a fej egy vastag kálvínista nyakban, folytatódván egy olyan gerincben, — a minő valaha volt a magyarok gerince. Olyan fej hiszen még lehet több is, magyar anyák még szülnék okos embereket, hanem a gerince, a mi a gerinczet illeti, ilyen egyenesség a gerince már nem igen keményedik meg ebben a mostani levegőben.

Sokszor eltűnöktem azon, hogy miképp lehet egy ilyen okos ember, mint Gyulai Pál, poeta, de ha egy szép költeményét elolvastam, másik oldalára fordult a tünődésem, hogy mint számhatta rá magát egy ilyen jó ember, hogy kritikus legyen? Hiszen nincs a világon összeférhetetlenebb valami. Még a lelketlen tárgyak közt is csak egyszer láttam a prígai kiállításán egy reszelőt, a melyik harmonika is volt. De hát bohóság e fölött elmélkedni. Istenek csodás keveréke. Ők e hideg fejhez, e logikusan mozgó finom géphez egy érzékeny galambszívet adtak Gyulainak, mely elolvad az emberiség nyomorának láttán, mely ujjong a madár csicseregő dalán s mulató társul szegődik a nyári napfényen keringő pillangókhöz. Istenek adták mindezt neki. S ő azt jól felhasználta. Két jeles embernek való munkát végzett dicsőséggel.

Magyarország életében talán épen ez a nyolczvan esztendő volt a legváltozatosabb az egész ezerből, a mely az ő soha sem homályos tekintete előtt futott le. Három Magyarországot

látott maga előtt; egyet mikor először jött Erdélyből Pestre 1848-ban, mint Teleki Domokos Küküllő megyei követ titkára, mely megújodva épen a régi rendi ruháját vetette le, látta a gyürköző, verekedő óriást benne. Huszonkét éves ifjú volt akkor és apró természeténél fogva bizonyosan nem vették be honvédnek. Láttá azután a másik Magyarországot, a letiportat, sebektől vérezőt. Ezt már maga is vizsgálta, biztatgatta, ápolta nyelvét és táplálta lantján álmokkal, barátságban azokkal a kiváló szellemekkel. Eötvössel, Kemény Zsigmonddal és Csengery Antallal, a kik próféta ihlettel készítették elő a harmadik Magyarországot, a Deák Magyarországot. Ez volt az ideálja, ennek a levegője felelt meg az ő vérékátának, ennek a falazatába vegyült az ő arcának verejtéke is. S a mint nőtt-nőtt az ország, együtt emelkedett vele ő is, a hogy együtt nő a csiga a maga házával; lett akadémiai taggá, Kisfaludy-Társaság elnökévé, az Akadémia I. osztályának titkárává, disz doktorrá, egyetemi tanárrá, a főrendiház tagjává és a végén mindenféle utó és előragok nélküli Gyulai Pállá, a mely két szó olyan titulus, minőt király nem adhat, mely százezernyi emberi fejekbe fölszitt, többé-kevésbé egyöntetűvé kialakult fogalom.

De bármennyire tetszett is neki a Deák Magyarország, nem kell azt hinni, hogy azért meg lett volna elégedve. Elementuma volt a javítás. Zsörtölt, korhol, kifogásolt. Nem hasonával járt benne, mint a Deák vagy később a Tisza mamelukjai, dicsőhimnuszokat zengve, hanem nyesegető ollóval, kapával, ásóval, metsző-késsel. Nem a saját dicsőségére dolgozott, hanem az ország hasznára. Hiszen saját magának csak ellenségeket szerzett kiméletlen megjegyzéseivel. Az igaz, hogy ezeket az ellenségeket többnyire átpaskolta a saját táborába s az is igaz, hogy a mikor a mások kendertermését tilolta, fésülte, azzal a saját vászna is szövődött, de ő arra nem gondolt, mert nem volt hiú és nem tartozott az előre csörtetőkhoz. Semmi sem volt benne azokból a nyegleségek-ből, melyeket másokban irtott s ez okozta, hogy tollának maróúgijából az ő kontérsére egy csöpp se ferescent vissza.

Még jobban tévedne, a ki azt hinné, hogy Gyulai elégedetlen, meghasonlott lélek volt, a ki, mint Vajda János, elhibáztának tartja az egész világot; dehogyan, Gyulai Pál tudott neki örülni, tudott megnyugvást találni, még a nagy bánatok ellen is hozott neki balszumot az egészséges filozófiának ereje: méhdögés csiti-

totta háborgó lelkét, napsugár czírozgatása felszárította könnytől nedves szemét, leányfalusi vén fái sokszor vigasztalták, — mert nem volt élete nagy szenvedések nélkül való; sok koporsót vittek ki házából, a melyekben egy-egy világa volt lezárva, — jól tudta ő, hogy meg kell elégednie ezzel a megmaradt eggyel. Talán az embereket gyűlölte, gondolátok s azért volt irántok kiméletlen? Ellenkezőleg, szerette az embereket, azért bibelődött unos-untalan a félszégeikkel.

Hiszen a disputa az ő legnagyobb élvezete, a nektár, a mivel frissíti, a köszörűkő, a mely-lyel élesíti magát. S ehhez emberek kelle- nek, friss emberek, új és folyton új emberek, a kik állítsanak valamit. Nem mint Szilágyi Dezsőnél akármit, Szilágyi Dezsőnek mindegy volt, Szilágyi mindent összetört, hanem olyan valamit, a mit Gyulai nem oszt. Mert a korszak két nagy disputálója közt az volt a különbség, hogy Szilágyinak mindig igazza lett, de ő maga nem mindig hitte, míg ellenben Gyulainak nem mindig lett igazza, de ő maga szentül hitte, hogy igazza van. Minden állítása őszinte volt és becsületes meggyőződéséből fakadó, csak az isteneket csalta meg bizonyos fokig. Vagyis helyesebben mondva, csak az istenek csalódtak benne, azzal a kísérletükkel, hogy kritikust és költőt akarván belőle formálni, adtak neki utóbbi célra érzékeny, puha szívet, előbbire higgadtan itélő jó koponyát, de ő, úgy lehet, tudtán kívül, némelykor összeeserélle a használati utasítást s nem ritkán rezdül meg mély böleséggel, mérséklő higgadsággal lantja húrjain s a szívnek melegsége ömlik ki kritikáiból, vonzó vagy eltaszító indulatoknak hullámain himbálózván.

Mindegy. E megfigyelésem csak látszólagosan szól Gyulai ellen. Csak a felületen mutakozó kis pörsenés ez. Alapjában csak azt bizonyítja, hogy még mélyebben fekvő igazságok hevitik. Nézzük életének két nagy disputáját, valóságos harmincz éves hadjáratát, a Görgei védelmét és a Jókai ostromát.

A népkégy tévedései háborgásba hozzák az igazság után szomjazó lelkét. Két nagy ember van a szeme előtt. Az elbűvölő tollú író, kit tenyerén hordoz az ország, glóriákat fonva feje körül s mert hizeleg a nemzet hiúságainak, a hibáit se veszik észre. A másik alak a lánglelkű hadvezér, a kit hiba híján elítél, elkárhoztat, mert főszege volt a harc kezdete, folytatása, de a vég nem méltó ahhoz. S a vég épen az ő kezébe esett, mint a hogy rendesen

Fodor Dánielné Gyulai Aranka.

Gyulai Kálmán (+1899).

GYULAI PÁL GYERMEKEI.

Markos Györgyné Gyulai Margit (+1885).

a legerősebb fog marad meg utolsóinak és annak aztán mindent megrágnia a harminczkettő helyett. Ez a két dolog volt a Gyulai szemében évekig vörös posztó, csak érinteni kellett, a kis csupor hamar fölforr, — szerette volna lejebb rángatni az egyiket és följebb emelni a másikat. Így követelte nagy, lángoló igazságszeretete és nem pihenne, ha még száz évig élne, addig mozgatná, feszegetné, rángatná a két alakot, míg végre ott állna mind a kettő azon a helyen, a hol állaniok kell az ő külön igazságai szerint, nem gondolván meg, hogy a nemzetek igazságai az ő érzéseik — és nincsen appelláta.

Ha egészen filozóf volna, látná ő ezt és belenyugodnék, de filozóf egészen nem lehet, mert poeta is. S így jó neki. Hiszen ha nem győzött is, de le sem győzetett. Ki sem lehet mondani, mily épületes látvány most nekünk e kemény legény, ki még a régi nagyoknak egy itt hagyott példány, mily épületes és mily méltóságteljes egyszersmind, mert már jó idők óta, mint a hogy hányja le lombjait a télnek induló öreg fa, ejtegeti le a hivatalait, tisztségeit. Először a Kisfaludy-Társaság-beli elnöki széket hagyta ott, aztán az egyetemi katedráját, most végre az Akadémiánál elfoglalt osztálytitkárságról mondott le. Maga meg apránként férfiasan az elkerülhetetlen végzet elé, mintha dacosan mondaná: «Nem te jössz, hanem én megyek.»

Mi haszna tagadnók, az alkony ez, bár enyhe, szelid és semmiképp sem szomorú. Sőt gyönyörködött egy ép aggyastán anyai elgyengült férfierő közt. Egy aggyastán, a ki akkor is erős, mikor kifáradt és azzal szemben is bátor, a ki kérlelhetlenül le fogja győzni. Szép fehér haja alól meglepődve tekinthet vissza a befutott útra, melynek mentén sok jó nyoma maradt. Ellenségeskedve ellenségeket keresett és a harc végén, a nyolczvanadik évfordulón csak tiszteletköt lát, — megteelik velök a szoba. (De ott künn egy egész országra való van.)

És mégis egy bús akkord zavarta meg az ünnep reggelét január 15-én, midőn az Akadémia küldöttsége megjelent előtte s örömet fejezte ki, hogy friss egészségben érthette meg a nyolczvanadik születésnapot.

Az öreg úr fűrgén szorongatta kezeit a köszönte néhány szóval a megtiszteltetést, midőn tekintete az imént elolvasott lapokra tévedt s eléje látszott lépni azokból mint rém egy ne-gyedük, egy mostani Magyarország. Hangja megsuklott, megreszkedett:

— Nem tudom egyébiránt, nem jobb lett volna-e már sirba szállnom, — folytatá egyszerre kiesve a jó hangulatból, — mint meg-érnem ezt a mostani állapotot, midőn minden veszni látszik...

A tekintetes Akadémia küldöttei összenéztek, mindnyájuknak nedves volt a szemük. Csak a nap nevetett be az ablakon, daczára hogy tél van odakünn. De a «nagy disputáló» arca mind jobban-jobban elborult, daczára, hogy a nap nevetett.

S ez mind oly harmonikus volt, hozzá illő. Mert volt ebben költői mélabú, de volt benne egy kis polémia is. Mikszáth Kálmán.

Lévay József után néhány héttel most, imé, átlépett a nyolczvanadik év határán Gyulai Pál is. Elérte a pátriárkák korát, de nem az aggság ernyedtettségében, hanem karddal a kezében, figyelve a harcra hívó kürtszóra. A ki egész életén hadakozott, öregkorában sem kívánja a petyhüdt, terméketlen békét; tolla még éles, ha főlemeli kritikai harcra, szava még meleg és érzés, ha nagyjaink dicsőítésére kerül a sor, lantja még tisztán peng, ha megszálja a költészet ihletet.

Nyolczvan évéből több mint hatvan esik az irodalom javára s e hat évtized alatt mindig ugyanazt a Gyulait találtuk a munkatéren, a fejlődés különböző állomásain, de mindig egyformának maradván. Élete egyetlen nagy munka, egy hatalmas program fokenkénti megvalósítása. Szeme előtt egy nagy cél: nemzeti szellemű magyar irodalom európai színvonalon, lelkében a komoly meggyőződés ereje, szívében az írói toll szentségében, az irodalom magasatos feladataiba vetett mélyeség hit, — így indult el pályáján egykor a tüzes vérmérsékletű erdélyi ifjú s így látjuk ma is íróasztala előtt vagy az irodalom és tudomány ünnepein az őszbe borult aggyastán. Hatvan év óta teljesen megváltozott a világ s különösen a magyar világ. Egy véres nemzeti válság, utána az elnyomatás szenvedései, majd egy soha előre nem látott föllendülés egészen megváltoztatták a régi Magyarország képét. Az emberi művelődés haladása, mely mind több és több esatornán ömlött be hozzánk, összetört sok régi dolgot, szült sok újat az állam, a társadalom életében. Új egyének, új társadalmi osztályok kértek részt maguknak a magyar élet minden ágazatában, új eszmék küzdöttek több-kevesebb sikerrel a régié ellen, új világnézetek érvényesültek az új nemzedékek lelkében. Gyulai egyénisége magába szívtá az egyetemes és a magyar kultúra mindez új kincsét, de nem változott meg, a magva ugyanaz maradt. Épen mert egyéniség volt, a legerősebbek egyike, a kiket élve látnia adatott a mai nemzedéknek.

A nagy átalakulásban, a mely az egész életben s vele az irodalomban végbement, min-

denütt meglátjuk ennek az erőteljes, minden ízében eredeti egyéniségnek a nyomát. A nagy nemzeti harc kezdetén ott látjuk őt, az ifjút, azok közt, a kik dallal élesztik a hazafi-érzést, a nagy nemzeti bukás után az első egyike lett azok közt, a kik aczel-izommal fognak a romok eltakarításához s egy új élet alapvetéséhez. Felhasznál a közös nagy cél érdekében minden eszközt, a mit természet és tanulmány a kezébe adott. Lantján megzendülnek a szabadságharc szomorú és lelkesítő emlékei, kritikai pengéje merészen közébe vág a Parnasszus ünnepi hangulatát elrontó hivatlanok sivalkodó hadának. Történetirő tolla alatt megelevenednek a közelmúlt fényes alakjai. A harc célja adta meg a harc módját: abban a korban, a mikor hivatott és hivatalan egyaránt ajkán viselte a hazafiság és nemzetiség jelszavait, a mikor a tudatlanság, izléstelenység és tehetetlenség nemzetiszínű köpönyege révén követelt elismertetést: Gyulai az európai színvonalra vetette a súlyt. Elmélyedve a világirodalom remekeibe s a magyar irodalmi múlt gazdagságába, ezek mértékét mutatta fel irányadónak. Később, mikor a külföld mind erősebb hatása elnemzetietlenedéssel fenyegette az irodalmat, ő is megváltoztatta hadállását s a nemzeti szempont hangoztatásával igyekezett gátat vetni a veszedelemnek. De ez nem volt nála irányváltoztatás, hanem a harczter viszonyainak magától értetődő következménye. A két szempont, az európai és a nemzeti, mindig egyforma erős két sarka maradt kritikai felfogásának, a melyekre ép nagyobb volt a szükség, arra esett a nagyobb súly.

Gyulai kritikai működésének azonban nem azok a harczok adják meg a fő-fonosságát, melyeket mint az aktuális irodalom legjelesebb tollú ellenőrzője vivott. Ezek nagy zajt támasztottak, roppant becses tanulságokat tártak fel, de csak az irodalom akkori állapotára voltak közvetlen hatással. Mélyebb s maradandóbb hatású náluk az a munka, melyet Gyulai irodalmunk multjának esztetikai és irodalomtörténeti értékelésében végzett. Irodalomtörténetünk anyagát főszerzőiben Toldy Ferencnek köszönhetjük; a mit az utódok az ő nyomdokaiban tettek, az alig több pótlásnál, ki-egészítésnél. A Toldy gyűjtötte anyagot Gyulai Pál dolgozta fel kritikailag, ő jelölte meg hosszú időkre érvényesen az egyes írónak s az egyes munkáknak helyét az egész fejlődésében s ő állapította meg értéküket. Petőfiné ő küzdött ki megillető helyét, a Petőfi-kritika ma is az ő ifjabbkori fejtegetéseiből táplálkozik. Arany János ő mutatta meg nekünk, mint Petőfi egyenrangú osztályosát a magyar költészet legmagasabb esücsán, Vörösmartyról ő festett olyan képet, a mely költői és emberi minőségében egyaránt teljes hűséggel adja vissza a «Szózat» költőjének vonásait. Neki köszönhetjük, hogy a Bánk-bánt és íróját valódi értekezésben tudjuk megítélni s ő adott választosságunkban is a valóság erejével ható arczképeket irodalmunk jelesének egész soráról

GYULAI PÁL.

GYULAI PÁLNÉ.

A hatvanas évekből való fényképek után.

emlékbeszédeiben. De ez csak egy része ez irányú munkásságának terjedeleme talán kisebb, bár szélesebb körre terjedő hatása része. Számításba kell venni egyetemi előadásainak a magyar irodalom egész területére kiterjedő sorozatát is. Ezek az élő szó erejével előadva s könyvmatos füzetekben is terjedve, irányt adtak a magyar irodalommal szakszerűen foglalkozók újabb nemzedékének.

Azok közül az íróink közül, a kik magyar irodalomtörténettel foglalkoznak, talán egy sincs, a ki ki tudná magát vonni az ő szellemének hatása alól; a kik látszólag ellentétben állnak vele, alapjában véve azok is ő belőle indulnak ki, a kik pedig az ő nyomdokain haladnak tovább, azok bővíthetik, részletesebben kifejthetik az ő ítéleteit, egyben-másban talán módosítják is, a mérték azonban, a melyet ő állapított meg, náluk is mérték marad. Az ő ítéletei, az ő felfogása aztán az általa nevelt irodalom-tanárak útján elfoglalták az iskolát s így el lehet mondani, hogy a mai művelt magyar nemzedék lényegében a Gyulai érték-megállapításai alapján ismeri irodalmunk múltját. Erről vélekedhetik kiki a maga ízlése és gondolkodás-módja szerint, de a tényt letagadni nem lehet s ebben látjuk mi Gyulai kritikája tartalmának rendkívüli súlyát.

S talán még jobban az irodalom fejlődésének mélyére hatol e kritika formája. Gyulai prózai stíljét értjük, a maga stíltörténeti jelentőségében. A mint hogy Petőfi fejlesztette ki a magyar líra nyelvét, Arany az epikáét, Jókai az elbeszélő prózáét, — ép úgy Gyulainak köszönhetjük a magyar értekező próza nyelvét. Csak rá kell pillantani a negyvennyolc előtti s közvetlenül negyvennyolc utáni magyar prózára, megfigyelni a legjobb akkori prózairók stílusát s utána a Gyulaiét: azonnal szemléletessé válik a nagy haladás. Gyulai törte le az utolsó bilincseket a magyar prózáról, az ő íróasztaláról röppent fel először a maga nemes, méltóságos, szabad szárnyalásában a magyarító, fejtegető magyar szó. Az utána jövőknek könnyű volt a dolguk, mert az ő nyomán indulhattak tovább, ő megnyitotta ajkukat. A kik azóta mint a magyar stílus jelesei kiváltak, mind többé-kevésbé függenek tőle, szorosabban simulnak hozzá vagy eltávolodnak tőle, de művészetük alapelemeit tőle kapták. Irodalomtörténeti szempontból ez Gyulai pályájának fő-jelentősége, ebben emelkedik legközelebb legnagyobbainkhoz, ebben jelent munkássága korszakos reformot.

Éles tolla sokakat megbánthatott, meggyőződéskének szilárdsága s a kiméletlenségig bátor hangoztatása sokszor felébresztette az ellenvélemény zajos tiltakozását, polemikus heve talán jogos vagy jogosnak vélt becsvágakat is megsebezett, túlzásokra is ragadta. Ellenfeleinek száma ezért mindig nagy volt. De a ki magyar prózát ír, annak nem volna szabad az elismerés és köszönet elfogódása nélkül nézni ősz alakjára.

Förlümlni e téren nem tudta senki, még mellette sem értke az utána következő nemzedék legjobb prózairói sem. A természetes fejlődés fényesebbre eszolta, könnyedebb, a változott irodalmi viszonyok céljaira alkalmasabbá tette

GYULAI MARGIT. — R. Hirsch Nelli rajza Gyulai költeményeinek díszkiadásában.

prózánk eszközeit, de sohasem szabad felednünk, hogy az eszközök használatának helyes módjára ő tanított meg bennünket s ezzel meg nem becsülhető gazdagodás útját nyitotta meg a magyar szellemnek.

Gyulai prózai művei igen gyakran felismeretik a költőt is. A maga helyén szavának melegségével, lelkesedésének lendületével, gyászának fájdalmas színeivel költői hatást tud kelteni, még ha nem szedi is mértékre, nem esendíti össze rimbe sorait. A költői becsvágó nem is hagyta el soha; mint költő lépett fel az irodalomban s legutóbb is, alig néhány héttel nyolczvanadik születése napja előtt, költeményben fejezte ki nemzetünk mai állapota miatti elkeseredését. S e két dátum közé nevezetes költői alkotások sora esik. Költségét ma sincs még teljes értékében méltatva; volt idő, mikor a személyi ellenszenv, a sértett hiúság mindent megtett, hogy megtépje költői babérjait, de a fáradság hiába való volt, mert igazi érték van Gyulai verseiben, melynek fényét nem homályosítja el semmiféle leszólás. A lírában van fő-ereje, itt érvényesül teljes gazdagságában szívének melegsége, képzeletének fogékonysága, gondolkodásának kristálytisztasága. Harmonikus lélek, melyet mélyen megsebezhetnek az élet keserűségei, fájdalmas csapásai, de egyensúlyából kivetni nem tudják. A mindent felforgató szenvedély drámai kitérősei idegenek tőle, az ő eleme a férfias, mély érzés, a bánatos borongás, a komoly eszmélkedés. Szerelmi költsége egy nemes, tartalmas férfiúi lélek nyilvánulása: merengő vágy, melázó ábránd, majd a boldogság csengő ujjongása, a mely csakhamar a szerető nő elvesztése miatti fájdalomba megy át.

GYULAI PÁLNÉ.

R. Hirsch Nelli rajza Gyulai költeményeinek díszkiadásában.

E fájdalom talán a legerősebb érzés, mely valaha hangot keresett ajkán, de egyéniségének megfelelően ez sem válik egéki csapkodó kétségbeeséssé, szelid lemondás, a szép emlékeken való elborongás mérsékli kitérőseit. Lelke még legkínosabb vergődéseiben is megőriz valamit öntudatos nyugalmából, erőteljes fegyelmezett-ségből. Újabb családi csapások újabb bánatba döntik, szép fiatal leányának elvesztése egy sor mélyen megindító dalt csal ki húrjaiból. A természetnek leginkább ősi képei szövődnek bele érzéseinek hullámzásába, ezek illenek legjobban hangulataihoz. A sárguló falevél, a ködbe borult erdő, a felhőktől koszorított bérez, a letarolt mező a legkedvesebb képei, kifejezik lelke állapotát s keretet adnak melázásához. Hazafias érzése egész melegségével fordul a szabadságharcz felé, a honvéd-dicsőséget senki sem ünnepelte nálánál megkapóbban. Apró költői képei s a «Rombányi» a szabadságharczra vonatkozó költségeink legbecsesebb és legmaradandóbb hatású termékei közül valók; fellengzéstől, szónoki nagyhangúságtól menten, a maga egyszerű fenségében jelenítik meg a honvéd hősiességét és Világos utáni bánatát. Polemizáló kedve költői formában nyilvánul szatiráiban, melyek tartalmát a szókimondás bátorsága, formáját pedig a nyelv egyszerű művészeté emeli a legjobb magyar szatirák sorába. Egy-két rövidebb költői elbeszélése ép úgy a szerkezet gondosságával, a jellemrajz finomságaival s a tárgyyszerű előadással hat, mint prózai beszélei. S nem méltányolta meg eléggé a kritika naiv, népies verses meséit, pedig nagy művelődéstörténeti fontosságuk van, mint a gyermek-költészet első művészi színvonalon álló termékeinek irodalmunkban.

Gyulai nem népies költő. Petőfi hatása alól ő sem tudta kivonni magát, mégis a maga hangján énekel mindig, önállóságát megőrizi e nagy szellem varázsával szemben is. Vannak költeményeiben népies elemek s a népköltészet nyelve és formakínese megtermékenyítette az ő

költői stíljét is, de költségeit népiesnek mondani oly értelemben, mint a Petőfiét, nem lehet. Nem a nép fiának életét, világfelfogását rajzolja, hanem a magáét, a művelt magyar emberét s nem a népre számít mint közönségre, hanem a művelt emberekre. A mit néha népiességek neveznek nála, az inkább nemzetiség, a magyar nép képzeletének kincsei az öntudatos művészet eszközeivel tűnnek elő költségeiből. Ez adja meg neki az ötvenes és hatvanas évek költségeiben a maga önálló helyét Arany Jánosnak és Tompa Mihálynak a népieshez sokkal közelebb álló stíljével és felfogásával szemben. S hogy e nagyokkal együttesen, egy vonalban, Petőfi hatásának teljes elevensége mellett meghallgattatást tudott szerezni a maga számára, ő, a ki a tömegek szeszélyeinek sohasem hízelt, sőt ha kellett, bátran szembezállt velük, ez adja meg költői munkásságának legbiztosabb mértékét.

Gyulai munkássága a maga egészében a forradalom utáni irodalom legnagyobb szabású és legjelentékenyebb hatású jelensége közé tartozik. Erkölcsi tartalmában pedig nagy és föl-emelő tanulságokat rejt magában. Mert az ő tolla mindig az igazságnak volt fegyvere, minden vonását jóhiszemű meggyőződés vezette. Ebben szinte a puritán merevségig megy; ki mondja a szót, ha úgy érzi, hogy ki kell mondania, hallgatással sem vét az igazság ellen, de soha oly szót ki nem mond, mely nem meggyőződéséből fakad. Ezért állott be az irodalomhoz és a nagyközönséghez való viszonyában az a különös jelenség, hogy a ki egész férfikorában harcolt a népszerű túlzások ellen, a ki kiméletlen ellenőrzője volt minden léhaságnak, felületességnek, oleszó hatásadászatnak, a ki anynyiakat sebzett meg becsvágjukban, hiúságukban, érdekeikben, a kit annyian s oly hévvel

GYULAI PÁL AZ AKADÉMIA TANÁCSTERMÉBEN. — Balogh Eszöf fényképe 1905-ből.

GYULAI PÁL LEÁNYFALVI HÁZA A KERT FELŐL.

czolni tud. Ha bizalmas barátaim keresnek meg, akkor a művésznő előjón rejtekből. Mert mire való volna az ész, a furfangos ész, Szebeni barátom? Hát így koncertizunk mi is néha-napján.

A várnak ódon folyosóin felgyújtották a szövétnekeket és a lovagteremben terítettek. Parókás apródok sűrűgtek-forogtak az asztal körül. Mintha a báróné maga is odahaza lenne, a ki imádkozta a középkorias hangulatokat. Kozsniczky az asztal felett vidám történetekkel mulattatta vendégét:

— Bolond ez a kastély, barátom, és bolondok vagyunk mindnyájan benne. Néha valósággal várkapitánynak érzem magamat és ha hetekig nem mozdulok ki, akkor szinte elhiszem, hogy ötszáz esztendővel később járunk az időben. Hisz utóvégre senkinek sem vagyunk útjában és a világnak így egyre megy, hogy hányadik esztendőt írjuk itt a várban. Ezek az ódon várfalak, a régi arezképek, tornyok, bástyák, folyosók szinte kisingározzák magukból a középkort. Ha újságot nem kapnánk, akár egészen el is felejtenénk, hogy már régen elmúlt a középkor. . . De hát lássunk a multság után.

Nagy ezüstkelyhét összecsendítette a Szebeniével s megnyomott egy gombot az asztalon. A terem falán megmozdult egy óriási festmény, a mely életnagyságban ábrázolt egy lovas vitézt és a kép mögül sarkantyús eszimbában, hosszú uszályos ruhában, kezében lovaglóstorral a terembe ugrott Beszterczey báróné.

Kozsniczky megdermedve nézett rá. Levegő után kapkodott, aztán hanyattdőlt a székben. A báróné egy pillantásra sem érdemesített:

— Egy hölgyet találtam a várban, kapitány. Ön ismeri szigorú elveimet. Tudja, hogy nem ismerem a tréfát.

Megkondította az asztalon álló ezüstharangot. A magas tölgyfaajtón két állig felfegyverzett középkori vitéz fordult be.

— Vigyétek a várnagyot a börtönbe.

A két vitéz megragadta Kozsniczkyt. Egy szempillantás alatt elvitték, a báróné megvetőleg fordította el a fejét.

Szebeni György némán ült a helyén. Arczán nem látszott se meglepetés, se megdöbbenés. A báróné hosszú sarkantyús lépésekkel járt a teremben, mintha észre sem venné, hogy kivüle még valaki más is van a szobában.

— Jó estét, Stiglicz Lóri, — mondta most Szebeni halkán és felemelkedett.

A bárónét mintha vipera csipte volna meg. Megtorpant és ijedten nézett a férfira. A szemében haragos láng villant meg. Aztán halkán felsikoltott.

— Oh, György, — kiáltotta.

Leroskadott egy székre és tágra nyitott szemmel meredt a férfira.

Szebeni se tudott soká szólni. Sápadt arczán különös indulatok vonaglottak. Végre halkán mormogott valamit:

— Bolondság. . . Ha tudtam volna, hogy ön a híres brozsnói báróné, soha se jöttem volna ide. Mennyi változás tiz esztendő alatt! . . . Mintha az ördög tréfálna velem. Mikor máj azt hittem, hogy egészen elfelejtettem önt, Lóri, akkor újra kell találkoznunk.

Majd erőt vett felindulásán és könnyed, vidám hangon folytatta:

— Hanem annyit mondhatok, pompásan csinálja, Lóri. Ez illik az ön szertelen egyéniségéhez. Már kisleány korában is várkisasszony szeretett volna lenni s úgy látszik, ez az álma volt a legartósabb. Remélem, a szegény Kozsniczkyt nem akarja élethossziglan elzáratni?

A báróné elpirult. Csak most látszott, midőn a vér visszatért arczába, hogy arca egyike a legszebb női arczoknak. Lángoló nagy szeme, vérpis ajka, fehér arca volt. Most már mosolygott és vidáman nyújtotta a kezét Szebeninek.

— Nagyon megijesztett, György. . . De hát, Istenem, mikor mi utójára láttuk egymást, — emlékszik-e, ott a prágai kir. színházban, a hol én a drámai szende szerepét játszottam, — egyikünk se gondolta, hogy ilyen nagyot for-

GYULAI PÁL LEÁNYFALVI HÁZA A DUNA FELŐL. — Jelfy Gyula fényképe.

dul velünk a világ. Ön elhagyott és bánatomban báróné lettem. . .

Szebeni nyugodtan közbeszólt:

— Illetőleg ön küldte vissza a jeggyűrűmet.

— De ön volt az oka, György, — kiáltott a báróné és a szeme könnybelábadt. — Azóta sokat gondolkoztam a dolgon és mindig-mindig csak azt látom, hogy ön akarta a szakítást.

Szebeni csendesen nevetett:

— Fiatalság, bolondság. A báró akarta így. Én beköboroltam azóta a világot és felejteni igyekeztem. . .

— Én özvegy lettem és nem tudok férfira nézni. Utálom az egész férfinemet.

— Akkor kvittek vagyunk, — felelt vidáman Szebeni. — Én meg a nőket nem szeretem. De bocsássa szabadon azt a szegény Kozsniczkyt! A báróné vidáman bólintott:

— Most az egyszer megbocsátok a gyalázatosnak.

Megütötte az ezüstharangot. A két vitéz befordult az ajtón.

— Bocsássátok el a várnagyot, — szólt.

A székét közelebb toltta az asztalhoz. Rákönyökölt az asztal lapjára és a Szebeni szemébe nézett. Lassú hangon így szólt:

— És most mondja el, mit csinált azóta?

Az óra már éjfélét ütött, Szebeni még mindig nem volt kész az élete történetével. Egy szomorú, szerelmében csalódott férfielelet történetét mondta el, a báróné szívdobogva hallgatta.

Mikor befejezte, a báróné szólalt meg:

— Nekem nincs elmondani valóm. Én aszszony vagyok és velem nem történt semmi. Kivéve az, a mit álmodtam, üldöztem a szertelent, a furesát, a bolondot, mert a vérem nyugtalan, mert a szívem tele van vágygal és nincs, a kit szeressek. Csak az álmat szeretem.

Hosszan néztek egymásra és a pillantásukkal többet mondtak el, mint a mennyit ajkukkal beszéltek. A báróné halkán mondta:

— A várból visz egy rejtékút a Tisza medre alatt.

— Tudom, — felelt Szebeni.

— Jöjjön el velem arra. Soha senki se fogja megtudni, hová lettünk.

— És soha vissza nem jövünk, — tette hozzá a férfi.

Réggel felé, midőn Kozsniczky várnagy a lovagterembe lépett, a gyertyák tövig le voltak égve. A bárónénak és Szebeninek semmi nyoma. A várnagy álmosan dörmögött:

— Megint nyoma veszett a méltóságának. Ki tudja, mikor látjuk megint. De az az ördögös Szebeni merre tűnhetett el?

A HÉTRŐL.

Franklin Benjámín. Ez a név a mivelt emberiség köztudatában úgy él, mint a polgárerények megtestesülése. Egy nagy és következményeiben beláthatatlan eredményű szabadságharcnak volt előkészítője s egyik szellemi vezetője, és a történelem egyik legcsodásabb államfejlődésének alapvetője. Élete nagyobb részét a szegény sorssal, kicsinyes viszonyokkal küzdöve töltötte, de a mint módja lett rá, egészen a köznek szentelte magát. Az egyszerű amerikai puritán ivadékok őseinek rendíthetetlen hitével, de szögletességük nélkül küzdött Londonban a szűkkeblű angol kormányzattal s belátva e munka munkáshatalmát, új irányba vitte népét. Ha az angolokkal egy közösségben nem lehet, — akkor ellenük! S csodák csodája, a népe szabadsága érdekében Párisban diplomata-küldetésben járó amerikai polgár az öntudatlanul végéhez közelgő francia királyság társadalmának bevezetőjé lett, lelkesültek érte és vele a forradalmárokat, megbámulta, — talán megérezve benne női ösztönével az emberi nagyságot — Mária Antoinette. Az Océánon túli új világ ma már félelmesen fenyegeti az ó-világ több ezredéves vezérszerepét. Vajjon véletlen-e, hogy a nagy amerikai köztársaság hallatlan fejlődése két olyan oszlopon nyugszik, mint Franklin és Washington? Vajjon tudott volna-e nélkülük akkora erőt kifejteni? Franklin és társai egy új, óriási területet szereztek meg az emberi miveltetésnek, ezért az emberiség hősei közé kell őket számítaniunk. Franklin életével, munkáival már sokszor foglalkozott a «Vasárnapi Ujság», — most születésének 200-ik évfordulójakor is felé kell hogy szálljon dicsőítő emlékezésünk.

Az új francia elnök. A francia köztársaság megválasztotta a maga új elnökét, s választása ezuttal is, mint harminczöt esztendő óta mindig, olyan közepes tehetségű férfira esett, a ki az ugynevezett burzsoa osztályhoz, a nagy forradalomban felszínre került harmadik rendhez

A «MAGYAR NŐK KÖZMIVELŐDÉSI KÖRE»-NEK ZSÚRJÁRÓL. — Sorger pillanatfövétele.

tartozik. Akárhogy alakulnak is egy országban a politikai viszonyok, a hatalmat, s vele a meggazdagodás feltételeit azok a pártok foglalják le a magok számára, a melyek elég erősek hozzá. Az «egyiptomi húsos fazekakhoz» nem engednek telepedni idegen elemeket. S Franciaországban a polgárság pártja oly annyira erős, hogy más jelölt, se most, se az előző választások alatt nem csak hogy nem győzhetett, hanem komolyan még csak szóba se jöhetett. Ez magából a helyzetből folyik. Kevésbé világos, hogy az uralmon levő «mérsékelt» párt

A «MŰVÉSZET ÉS MŰVELŐDÉS» EGYESÜLET ZSÚRJÁRÓL. — Jelfy Gyula pillanatfövétele.

hogy békén élvezhesse gazdagságának s iparkodásának gyümölcseit.

GYÖRGY ALADÁR.

miért választ kivétel nélkül tehetségre nézve is mérsékelt vezéréket. Franciaország legjelesebb politikusi sohasem tudták megnyerni a választók többségének kegyét. Jules Ferry a legképzettebb politikusa volt hazájának néhány évtizeden át, s a választáson elbukott; Freycinet, a ki nagyon meghaladta tehetség dolgában az összes francia elnököket, mindössze 76 szavazatot kapott, mikor jelöltül felléptek. Talán onnan van ez, hogy a demokrácia nem igen szereti a kiválóságokat, még a szellemi képességek dolgában sem. Athénében odáig mentek ezen a téren, hogy a Kleisthenes-korszak alatt nem választották, hanem sorshúzás által jelölték ki a legfőbb hivatalnokokat. Úgy érveltek, hogy a választás által a legderekabbak, a legkitünőbbek jutnának hatalomhoz, az pedig már — arisztokrácia.

A most végben Franciaország választáson felülő az is, hogy a jelöltek között nem volt egyetlen egy katona sem. Mac-Mahon óta több tábornok pályázott az elnöki hatalomért, közülük Saussier-nek volt is valamelyes pártja 1887-ben, de már Appert és Chanzy tábornokok nagyon kevés hivatástudással magok köré. Az idén pedig katona föl se lépett. A mi nyilván annak a jele, hogy a francia nemzet semmi áron sem akarja a háborút. Elefédte a csorbát, mely dicsőségén esett, az újon felszerűlt generáció nem óhajt egyebet, mint azt,

A kritika jogával nem először történt meg, a mi a héten esett meg vele, hogy: *párbajsegéd* tanácskoztak róla. Ez a jog több ízben állott ilyen és hasonló fórumok előtt minálunk is, meg külföldön is. A mi nem esoda, ha meggondoljuk, hogy a kritikus rendszerint sehol a világon nem eszményképe a kiméletességnek és viszont a művész sem a türelemnek. Főként akkor, mikor a gánc eltűréséről van szó. Nagyon érthető tehát, ha a művészek és a kritikusok nem valami forró lángolással szeretik egymást. *Sudermann*, a világhírű német drámaíró tavaly egész tárczasorozatot írt a — kritika hangjának eldurvulásáról. Hogy igazolja a főlészalása jogos voltát, egész esomó szemelvényt idézett német kritikuskok bírálataiból és el kell ismernünk, hogy nagyon sok ezek közül a szemelvények közül abba a műfajba tartozott, a melyet magyarul *förmedvénynek* hívunk. Bizonyos, hogy a kritikusknak megvan a joga a maga véleményének az elmondására keresetlen sőt kikeresett szavakkal is és akkor is, ha ez a vélemény nem hízelgő; de bizonyos az is, hogy a legkeményebb kritika is mindig olyan távolságban maradhat a személyes sértéstől, mint a megérdemelt legmelegebb dicséret a hízkeldestől. Megeshetik, a minthogy sűrűn meg is esik, hogy a megkritizált vagy lekritizált művész személyes sértésnek néz indulatának fölhevültségében olyasmit is, a mi csak kritika és szatir-fakciót követel. Ez maga még nem terrorizálás, legfeljebb csak tévedés, a melyről a higgadtanban ítélő megbízottak kötelessége őt fölvilágosítani. Ha pedig csakugyan van a kritikában személyes sértés, akkor a kritikának épen olyan kötelessége helyt állani érte — a vivőteremben-e vagy a bíróság előtt, ez már a fölfogás és a szabad elhatározás dolga — mint bárki másnak, a ki valakit ok nélkül megsértett. Mert ez már nem a kritika szabadságának a kérdése, hanem az egyéni jog és az egyéni felelősségé.

Nagy idő: — kis emberek. Az orosz cszárnak sikerült legyőznie az orosz nemzetet. A zendülést verbe fojtották a kozákok, a barrikádokat szétlővöldöztek, a fegyelmet szegett csapatokat lefegyverezték, a vezetőket kivégezték, a fölkelők minden vára üres, a cszár minden börtöne tele: a forradalom megbukott. Vele bukott az orosz köztársaság ábrándja, alkalmasint az orosz alkotmányának is ígérete és vele bukott egy *elmélet* is, a mely soha oly divatos, oly általánosan és oly hangosan hirdetett nem volt,

ERKEL LAJOS.

mint most. Ez az úgynevezett *milió-elmélet*, a környezet és a körülmények mindenhatóságának elmélete, a mely ezt az igazságot, hogy a körülmények rendszerint erősebbek az embereknel, úgy fejlesztette, hogy mindent a körülmények csinálnak, még az emberi nagyság is csak a körülmények szerencsés találkozásának gyümölcse. Nos, ez az ember egyéni értékére vonatkoztatva meglehetősen nihilista erkölcsű tétel elvzertt az orosz forradalom esaterein. Mert a körülmények ennek a forradalomnak a sikere érdekében megtehtek mindent, a mit csak körülményektől várni és remélni lehet. Minden, a mit körülménynek lehet nevezni, a forradalom pártján volt: a föld népének irtózatossága elégtelensége, a hatalom végrehajtó egyszereinek rövidlátása és erkölstelensége, egy vesztett háború minden szörnyű bomlasztó hatása, a katonai fegyelmek teljes meglazítása és a forradalom győzni mégse tudott. Nem tudott, mert nem voltak *vezérek*, a nagy idő nem termett egyetlen egy nagy embert sem, a kinek meg lett volna az ereje, hogy nagy eseményekben gyümölcsözővé tegye. Tehát mégsem áll teljes ridegségében a tétel, hogy csak vezetés események kellene és már megteremnek a nevezetes emberek és hogy a nagy idők szülnek a nagy férfiak nagyságát. Nem áll tehát mégse, hogy a diadalok termék a nagy hadvezéreké, hanem megfordítva, a nagy hadvezérek *szerezik* a nagy diadalokat. Lett volna az orosz forradalom megindítója és vezetője egy Bonaparte Napoleon és nem egy Gapon, nem ért volna ilyen siralmas véget. De egy Gapon a körülmények *«egyszerűsége»* találkozására se protegálhat be a história nagyjai közé és viszont Napoleonról sem olvasunk olyasmit, hogy mikor az események a tett mezejére szőlították, hamis szakállal Monte-Karlóba szökött volna roulettezni.

GYÖRGY ALADÁR.

1844—1906.

Sokoldalú írónak a magyar tudósnak emlékét megőrizni egy rövid hírlapi cikkben szinte lehetetlen. György Aladár messze menő társadalmi tevékenységét ezután fogja méltányolni a nemzet, mikor hamvai már rég ott fognak porladozni a kerepesi-úti temetőben.

Huszon született 1844-ben. Alapos nevelésben részesült s az egyetem mind a négy fakultását látogatta. Eredetileg tanárnak készült, tanult külföldön Tübingában, Berlinben, Párisban, Londonban, Rómában. Mikor egy kiállott nagyobb betegsége után 1871-ben haza érkezett, letett azon szándékáról, hogy egész életét a philosophiának szentelje. Barátja Törs Kálmán bemutatta Jókainak, a ki neki a «Hon» szerkesztésében adott alkalmazást, a hol a tanügyi rovatot vezette. E mellett szorgalmasan írogatott a «Vasárnapi Ujság»-ba, mely lapnak egy negyed századig (1875—1900) belső munkatársa volt, külföldi ethnografiai, földrajzi, művelődéstörténeti és más ismeretterjesztő cikkeket írván bele; továbbá sokat írt a Szana

VÁROSY GYULA KALOCSAI ERSEK BEIKTATÁSÁRÓL. — Csinosák Endre pillanatfővétele.

Tamás «Figyelő»-jébe s más folyóiratokba, legtöbbit tanügyi szaklapokba.

Valamint külföldön, úgy itthon is a tudomány népszerűsítését tartotta a legfontosabb eszköznek a nemzet előhaladására; felolvasások tartását sürgette azért s maga is tartott ilyeneket különösen a tanító-egyesületekben, az iparos körben s később néhány szépirodalmi s tudományos társaságban. Alelnöke volt a Magyar Néprajzi Társaságnak, tagja a Petőfi társaságnak, kezdettől fogva felügyelő bizottsági tagja a hírlapírók nyugdíjintézetének s választmányi tagja a közhasznú és kulturális egyesületek egész sorának.

Igen sokat köszönhet neki az irodalom, különösen a földrajz, az ethnographia, a névelés.

Fröbel Frigyes rendszerének meghonosítása, az emberbaráti intézetek fejlesztése, a vakok, süketnémák és gyengeelméjűek támogatása érdekében egymaga annyit végzett, mint néha egész egyesület. Élete nagy részét úgy szolgált a tanítóképző-intézetekben és az ifjúság közt töltötte, a kiknek jobb tanácsadója, istápolója s az utolsó harmincz év alatt alig volt, mint ő; a névelés ügyével foglalkozó több egyesület ügyeiben, így pl. a Mária Dorottya s más női egyesületek és női tanintézetek ügyeiben évek hosszú során a legnagyobb buzgalommal, minden jutalomnak, még az elismerés nyilvántartásának elutasításával is önzetlenül, egyedül az általa oly fontosnak tartott ügy érdekében fáradhatlanul működött.

«Magyarország szellemi és anyagi helyzetét Mária-Terézia korában» Szirmay Antal latin műve nyomán alig huszonkét éves korában írta. *Haekkel*-nek az emberi nem eredetéről kiadott művét s *Buckle* Tamásnak «Anglia művelődés történetét» később fordította.

Hellwald: «A föld és népei» című munkáját lefordította, később átdolgozta s vaskos kötetben rendezte sajtó alá, nagy gondot fordítván a Magyarországot ismertető részre. A trónörökös könyve, az «Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képből» című nagy munka szerkesztésénél is buzgóan működött közre, több cikk revidálásával, és két nagyobb dolgozattal: *Felső-Magyarország földrajzi ismertetésével* és a *Bihar hegységéről* szóló tüzetes tanulmányával.

A «Hon» megszűnésével 1882-ben az országos magyar királyi statisztikai hivatal beltagja lett, s mint ilyen írta meg Magyarország köz- és magánkönyvtárainak statisztikáját 1885-ben, mely forrásmunka ma is; azonkívül megírta a hivatal történetét, a mely nemcsak magyar, hanem francia és német nyelven is napvilágot látott.

Életének utolsó éveiben főleg a Muzeumok és Könyvtárak országos bizottságában fejtett ki buzgó működést s az úgy fáradhatatlan, lelkes apostola volt mindhalálig.

Ezelőtt két évvel betegeskedni kezdett, szív-baja támadt s nyugdíjba vonult, de betegsége idején is folyton olvasott, írt, tanult és dolgozott s ezzel is siettetett tudtán kívül az elmúlását.

Emlékének *Jókai* Mór áldozott legszebben lapunk 1903. évi karácsonyi mellékletén, a «Lélekvaltság» című gyönyörű elbeszélésében, érdekesen jellemezvén nemes gondolkodását és puritán erényeit. F. I.

ERKEL LAJOS.

1849—1906.

Egy régi, derék munkatársunk halt meg közelebb: *Erkel* Lajos, lapunk sakk-rovatának évek óta volt vezetője. A közönség nem tudott-e munkásságáról, valamint arról sem, a mely állandó kenyeret adott neki: operaházi ügyelői állásáról. Egész életét ez jellemzi: mindig a legnagyobb nyilvánosság közvetlen közelében élt és sohasem lépett ki a maga személyében a nyilvánosság elé.

Erkel Ferencnek, a nagy zeneszerzőnek volt a fia s 1849-ben született. Fiatal korában, mint családjának minden tagja, zenei pályára akart lépni. Megpróbálkozott a színpadon is mint énekes, de nem sok sikerrel. Ezóta teljesen nagynevű apjának szentelte magát, hűséges, gondos titkára lett Erkel Ferencnek, soha nem mozdult mellőle, betegségeiben önfeláldozón ápolta, egyéb foglalkozást nem is

A «MŰVÉSZET ÉS MŰVELŐDÉS»-EGYESÜLET ÁLLANDÓ IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

vállalt, csak atya halála után, 1893-ban fogadta el az operaház ügyelői állását, melyet tizenkét évig ritka kötelességűddal és szakavatottsággal töltött be. Ha a kötelesség hívta, mindig ott állt a színpad mögött s bámulatos emlékező tehetségével is nagy hasznára volt a színház vezetőségének s művészeinek.

A «Vasárnapi Ujság» sakk-rovatának vezetése hagyományos dolog az Erkel-családban, a mely a zenei tehetségen kívül a sakk téren is kitünik. Kezdte a sort maga Erkel Ferenc kevéssel lapunk alapítása után, később átadta a munkát fiának, Erkel Sándornak, a kitől ismét Erkel Elek vette át, majd Erkel Lajos, a ki több mint huszonöt esztendeig állította össze sakk-feladványainkat hétről-hétre s bírálhatta a beérkezett megfejtéseket. Mint minden dolgában, lelkiismeretes és föltétlenül megbízható volt ebben is, nem volt arra eset e hosszú idő alatt, hogy az ő hibájából a sakkrovattal baj vagy zavar lett volna. Résztvevő kísértük a sírjába lapunk e régi jó emberét s elismeréssel gondolunk hasznos szolgálataira, melyeket harmadfél évtizeden át lapunknak tett.

AZ ÚJ ZSÚR.

Van már egy esomó esztendeje, hogy a társaságos élet víztükre új áramok jelentkeztek. A ki ennek a tengernek a mappáját figyelemmel kíséri, észre kellett vennie ezeknek az áramlatoknak friss vonalait, a melyek mind sűrűbben szántják át a fölületet és nemcsak sokasodnak, de szélesednek is. Egy-egy keskeny csíkban indult mozgalom ma már egy hatalmas folyam szélességében hömpölyög új törekvések, új ideák hajóit emelvén a hullámain.

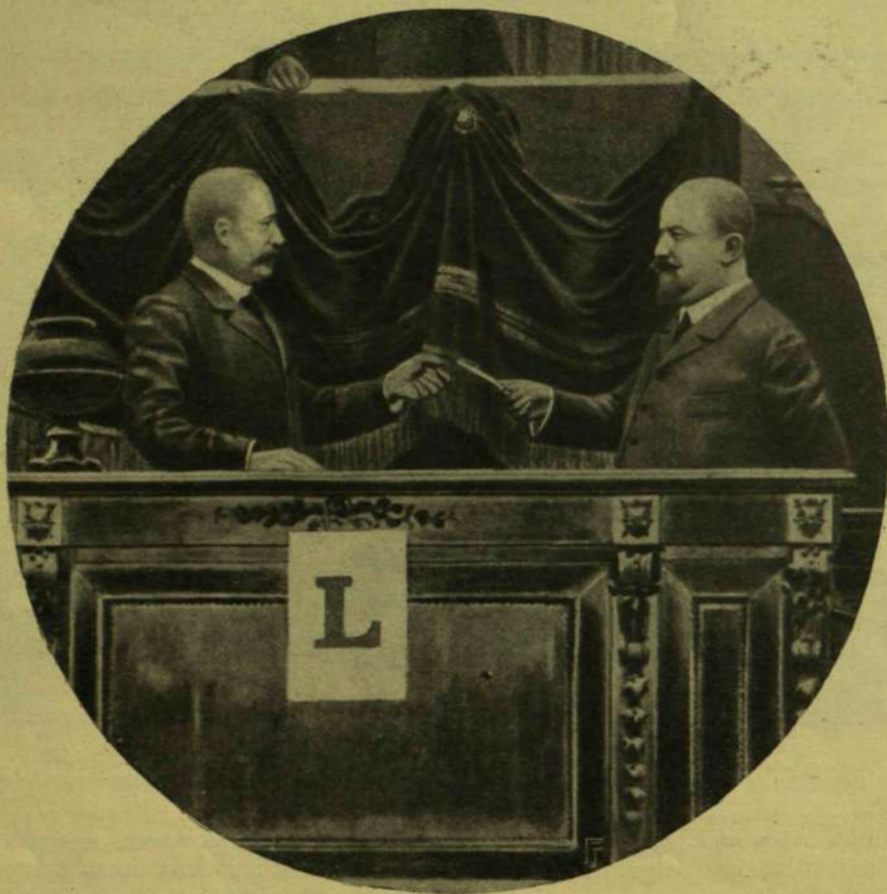
Ezek az áramok itt is úgy teremték, úgy alakultak, mint a tengerekben. Eddig lenyűgözőtt erők fakadtak föl a hatalmas medence mélyén és követték az erő természetének törvényeit: hatottak, érvényesülni törekedtek, új alakulásokat, új formákat produkáltak. E föl szabadult erő egyénisége: az új nő munkájának, a csöndes, de roppant sokágu forradalomnak, a melyet előidézett, általános neve: *feminizmus*.

Ehhez a szóhoz, épen mikor legsűrűbben kezdtek hangoztatni, nagyon sok furcsaságnak, félszességnek, fonákságnak és tévedésnek az ódiuma tapadt. Annyi, hogy kissé *zöldes* zománccot kapott tőle. De ez nem olyan nagy hiba. A legjogosabb forradalomnak is követeltek áldozatokat és egy szónak a hitele és komolysága még nem is a legnagyobb áldozat, a mit egy forradalom jogos és egészséges eredménye megér. Azért, mert az első feministák a nyugtalanságra, a mely lelkükben hullámzott, abban keresték a megenyhülést, hogy propagandát csináltak a nadrágviseelésnek, a cigarettázás és a monoklihorás jogának: megokolatlaná,

jogtalanná és nevétségessé egészséges erkölcsi tartalma még nem vált annak a mozgalomnak, mely a nő hatásának és helyzetének új formáit keresi az életben. Minden mozgalomnak megvan a maga gyermekora, a melyben naivságot követ el, a mint hogy Petőfi Sándor se alkotott hét esztendő korában a halhatatlanságnak. A feminizmusnak is megvoltak a maga zöld hajtsái, sőt teremték vad hajtsái is abban az időben, mikor első apostolai a nő egyéni hatásának a férfi egyéni hatásához hasonló, vagy ezzel arányos körét törekedvén megtérteni, valami olyan formára igyekeztek, hogy a nő férfivá alakítsák át. És ennek a leghatásosabb módját abban látták, hogy nadrágra bujnak, monoklit csaptak a szemükre és rágyújtottak egy erős szivarra. Az eredmény nem maradt el, megérkezett egy nem tartós, de heves rosullét formájában.

Ezt a rosullét azonban a feminizmus jogos törekvéseinek egészséges szervezete kiállította és okulván a tévedésin, haladásában helyesebb ösvényre tért. Vajjon üdvös-e, jogos-e, megokolt-e és épen a saját érdekében kívánatos-e mindaz, a mit az új nő jogának harcossai a zászlóikra írtak, ezt majd tisztázza az idő, a mely már eddig is sokat tisztázott: de mereven tagadni az egész mozgalom jogosságát, olyan álláspont, a melynek a támogatására a józan és méltányos megítélés nem szolgáltaleendő argumentumot. Abban a pillanatban, mikor az iskoláknak eddig elzárt területei a nő előtt megnyitáltak, el kellett rá készülnie a társadalomnak, hogy meg kell nyitnia a nő előtt az életnek: a kötelességeknek és a jogoknak új területeit is. Megszerezvén a nő a megismerésnek, a *tudásnak* új értékeit, új *hozzászólási* jogot is kapott olyan dolgokhoz, a melyek eddig képzeti körén kívül estek, de most már hozzáértése határain belül vannak.

Nagyon természetes, hogy az ilyen nő a lelki, az értelmi életnek azzal a keskeny dűlőjével, a melyet a régi rend számára kiharított, többé be nem érte. Igényei egy bizonyos *szellemi jólétre* megnövekedtek és mert az ember társas lény, fölbredt benne a tiszteltreméltó éhség az *okos* szó, a művelt elmék nemesebb, nagyobb rendű érintkezése után. Ennek a minden ép gondolkodású ember szemében tiszteltreméltó vágyának szinte megható bizonyosságát adták külső képükben azok az előadások, fölolvások, a melyeket telen át itt a fővárosban néves tudósok, filozófusok a közönség számára tartottak. Megindító volt látni, hogy a fővárosi társaságának asszonyai, leányai — mert a hallgató közönség kilencez tizedrésében nő volt — mint toltak ezekre a komoly és magasabbrendű témákat tárgyaló előadásokra olyan tömegben, hogy például az *Alexander* Bernát filozófiai előadásaira lehetetlen volt elég nagy termet találni Budapesten, a melyben mindenki, a ki hallani kívánta, elért volna. És ez a sok

A SZAVAZATOK LEADÁSA.

ezernyi úri asszony, leány, rettenetes hőségben, szorongásban, órahosszat meg tudott feledkezni a kényelem minden eleméről, hallgatott gyönyörűséggel, nyitott lélekkel, feszült figyelemmel.

Ezt a képet nézve, eszembe jutott egy elmés és maliciózus szép asszony ez előtt tizenkét esztendővel irt levelének ez a pár sora:

— Az asszonyoknak mindig lesz miről beszélniük, a míg lesznek rossz cselédjeik és jó barátjaik. A rossz cselédből egy is elég: a jó barátból kettő kell. Egy, a kivel beszélünk és egy — a ki nincsen jelen.

Ebben a néhány sorban egy világ van lefestve és ma már — részben legalább el is temetve. A rossz cseléd és a jó barát mint zsúrterma még nem tűnt le végleg a szereplés színpadjáról, de a *kizárólagosság* jogát már rég elvesztette. És közeledik az idő, mikor nem is az *emberszólás* lesz a zsúrokon a legkedveltebb — teasütemény. A mi nem a zsúr halálát akarja jövedőlni. A zsúr él és virul már nemcsak a szalonokban, hanem — a kávéházakban is. Ezt elpusztítani nem tudták nemcsak az ellenségei, a kik távol maradtak, de még a barátai sem, a

Fallières Armand, a francia köztársaság új elnöke.

Doumer Pál, a kisebbségben maradt elnökjelölt.

meg, a mely megtelik egy jobb, egy felsőbb, egy finomabb tartalommal.

A nő házias erényeit pedig ne féltsék tőle. Az új zsúr a nőt nem foglalja el jobban, mint a régi, csak szebben és méltóbban. A nő lelkét semmivel se rontja meg az, ha a meddig azelőtt a távollévő kedves barátja minőségével foglalkozott, most nagyobb dolgokról okos szót hallgat vagy mond. A műveltség még senkinek sem ártott meg és az okos, művelt emberek mindig csak az ostoba és tudatlan embereknek voltak kellemetlenek. Már pedig úgy rendezni be ezt a világot, hogy csak az ostobák érezzék jól magukat benne, semmiféle apostolnak nem lehet az ideálja.

Szigma.

A FRANCIA ELNÖKVÁLASZTÁS.

Február 18-ikán ér véget a francia köztársaság jelenlegi elnökének, Loubetnek hét évre szóló elnöksége s az alkotmány harmadik cikké értelmében a nemzeti kongresszusnak össze kell ülni új elnökválasztásra, egy hónappal a hét évi időköz letelte előtt. Ezért esett most január 17-ikére az elnökválasztás.

Ismeretes dolog, hogy az elnökválasztás Versaillesben foly le a kongresszus számára fentartott palotában. Az alsóház tagjai a Palais-Bourbonból, a szenátorok a Luxembourgból indulnak

kik rajta voltak, hogy — elviselhetetlenné tegyék. A zsúr életereje megközelíti a halhatatlanságot. A mi érhető is. A mi a férfiaknak a klub, a kaszinó, a kávéház, a parlament, mind ez a szórakozásnak, a vitaközösségnek és a politikának egyetlen társaságos területe a nő számára: a zsúr. Meg tehát a régi zsúr nem hal, mert az asszonyok mondanivalója él nem fogyott. De átalakul, mert az asszonyok mondanivalója is — átfejlődött, mássá lett. Ez szülte máris a zsúr régi formája mellé új formáit. Megesinálták és csinálják pedig művelt és kiváló szellemű uriaszonyok magánosan vagy szövetkezésben, a módjuk és a földadat szerint, a melyet szemük elé tűztek. A végső ezéja minden ilyen társaságos akciónak: egy. A társaságos élet, így is írhatnám: a társalgás világának emelése nagyobb rendű és nemesebb témák általánossá tételével és a mi ezzel együtt jár a társalgás frazeológiájának, szókinésének gyarapításával. A haladott, a kulturális élet olyan elemei számára nyerni meg a nő érdeklődését, a melyeknek a megismerése és a velük való foglalkozás a női társalgás régi és meglehetősen szűkös elemeinél méltóbb a mai uriaszony értelmi erejéhez, magasabb műveltségéhez és szélesebb látóköréhez. Ennek a törekvésnek a szülőttjei az úgynevezett *művészeti zsúrok*, a melyeket egyre sürűbben rendeznek most a fővárosban a társaságos élet élén álló urinők és a melyeknek a programját nem a rossz cselédék és a jó barátok viselt dolgai (viselt dolog alatt a ruha is értendő) — adják, hanem az irodalomnak, a művészetnek, a gondolatnak termékei. Ezek a zsúrok nem ölik meg a régi zsúrt, sőt táplálják, de úgy, hogy a régiből csak a kerete marad

ki testületileg a Saint-Lazare-pályaudvarra, a hol húsz első és két másodosztályú kocsi álló személyvonat várja őket.

A vonal mentén, a versaillesi pályaudvaron, a városba vezető úton katonai őrség vigyáz a képviselőkre, a kik előbb zétoszolnak déjeunerre a vendéglőbe, majd megteszik a még szükséges utolsó előkészületeket. Egy órára megtelik a kongresszus terme, karzatán fényes egyenruhák és női toillettek, lenn a széksorokban az 591 képviselő és 300 szenátor. Megjelen csakhamar a szenátus elnöke a két ház tisztviselői személyzetének kíséretében, elfoglalja helyét az emelvényen s halotti csendben jelenti néhány szóval a gyülekezést célját. «Megkezdjük a névszerinti szavazást», — e szavaira egy teremőr elhossa az urnát és elhelyezi a tribünön. A szavazás megkezdődik. A kongresszus néhány tagját sors útján kijelölik, hogy a szavazatszédők (scrutateur) szerepét vigyék, — ezek őrzik az urnát. A tisztviselők egyike egy kosarat tart maga előtt, a mely tele van golyókkal, egy másik pedig egy rekeszre osztott szekrényt tart. A szavazó, a mint fölment a tribünre, kezében tartva az összehajtott szavazó lapot, kap egy golyót. A szavazó lapot bedobja az urnába, a golyót pedig átadja a másik tisztviselőnek, a ki beleteszi a szekrénybe. A szavazatok összehámlásakor a golyók számának egyeznie kell a szavazó czédulák számával, különben érvénytelen a választás.

Sorsházás útján határozzák meg, hogy az ABC melyik betűje kezd a szavazást. Ezt a betűt kartonlapra írva a tribün oldalára függesztik. Mikor az illető betűvel kezdődő nevű parlamenti tagok mind leszavaztak, az ABC-ben utána következő betűt folytatják s így tovább. A szavazás végeztével az urnát s a golyókat tartalmazó szekrényeket a palota Marengotermébe viszik, hogy a gyülekezet elnökének vezetésével megszámlálják. Pergamentre két példányban megírják a választás jegyzőkönyvét, melyet a szenátus elnöke s a titkárok írnak alá. Csakhamar kiszivárogo a folyosón várakozó képviselők közé a választás eredményének híre és a vitázó csoportok izgatottan tolongnak az ülésterembe, hogy jelen legyenek annál az ünnepélyes pillanatnál, a mikor a kongresszus elnöke felolvassa a szavazatok számait s erős hangon jelenti ki: «X. úr (az új elnök neve) megkapván a szavazatok többségét, a köztársaság elnökévé jelentetik ki hét évre».

Loubet, mikor megválasztották, a szenátus elnöke volt s az ő elnöklete alatt kezdődött meg a gyűlés, de a mint a választás eredményét megállapították, átengedte helyét Frank-Chaveaunak, a szenátus alelnökének s ez vezette tovább az ülést, kihirdetve Loubet nevét, mint megválasztott elnököt. Ugyanígy történt most is: a választás eredményét a szenátus mostani elnöke, *Dubost* hirdette ki. Ezzel a ténynyel az ülés feloszlik s a tömeg tolongva siet ki a teremből a «galleries des Bustes»-be, a miniszterek pedig a miniszterelnök vezetésével a kongresszus elnökének helyiségébe vonulnak, a hol az új elnök már várja őket. A miniszterelnök átveszi a kongresszus elnökétől a választás jegyzőkönyvét, felolvassa a megválasztott előtt s beszédet intéz hozzá új jogairól és kötelességeiről. Az új köztársasági elnök ezután fogadja a képviselők és szenátorok szerenese kívánatait.

FORRADALMÁROK A BARRIKÁD MÖGÖTT VÁRJÁK A TÁMADÁST.

A választás most január 17-ikén a szokott formáságok közt ment végbe; két jelölt körül folyt a harc: az egyik *Fallières* Armand, a szenátus elnöke, a másik pedig *Doumer*, az az alsó kamara elnöke. Győztes Fallières lett 449 szavazattal ellenfelének 371 szavazata ellenében. Tehát ismét, mint Loubet megválasztásakor, a szenátus elnöki székből került ki a köztársaság feje.

Fallières hatvanöt éves, régi politikus, már vagy nyolcezzszor volt miniszter, egy ízben miniszterelnök is. A franciaia délvidekről, a híres Gascogneból származik s fiatal korában szülővárosában, Mezinben ügyvéd és polgármester volt. Egyszerű, vidám ember, külsejében szinte nagyon is egyszerű, nagyon ragaszkodik szülőföldjéhez, a hol kis birtoka és szőlője van, melyet nagy szeretettel mivel. Mint elődje Loubet, ő is szegénysorsú paraszt-családból származik s ezt nem is titkolja. A politikában a radikális republikánus párthoz tartozik s e párt híveinek is köszönheti megválasztását.

A BARRIKÁDOK.

A barrikádokat a franciaia nagy forradalom teremtette meg, de alap gondolatuk az óceán tulsó oldaláról jött át Európába. Lafayette katonái, a kik részt vettek az amerikai szabadságháborúban, megtanulták oda át, hogy az ellenség golyóival szemben a legjobb védelem a fedett hely. A míg Európában zárt sorokban álltak egymással szemben az ellenséges csapatok, s gyávaságnak tartották volna földre feküdni, vagy árokpárt mentén húzódni meg, addig az élmes yankeek nem törődtek azzal, a mit a lovagi érzés követel s felhasználták a talaj által nyújtott minden oltalmat.

Lafayette volt katonái emelték Párisban az első barrikádokat. Úgy szerkesztették azokat,

hogy egyrészt oltalmat találjanak mögöttük a puska golyók ellen, másrészt pedig, hogy feltartóztassák általok a lovassági rohamokat. Az ágyúk ellen nem kellett védekezni; az akkori Páris zeg-zugos szűk utcáiban az ágyukat nem lehetett felvonultatni. Ehhez képest a barrikádok igen egyszerűen épültek. Néhány felfordított kocsit, egymás tetejébe dobált bútordarabok, hordók s többféle megtette a szolgálatot.

A kömmüne idejében 1871 tavaszán már nehezebb feladat volt ellenálló barrikádokat építeni. Páris átalakult, hosszú egyenes és széles boulevardok szeltek át mindenfelé, melyeket ágyutűzzel is végig lehetett söpreni. A barrikádokat úgy kellett tehát építeni, hogy ágyúkkal szemben is védhető legyenek. S a kömmüne emberei nagy tökéletességgel oldották meg ezt a feladatot. Homokkal telt zsákokból, s földhányásokból csinálták a torlaszokat. Ellátták azokat lövésekkel, s elébük mely árokat ástak, melyek megakasztották a szuronyrohamot. A mellett két torlaszt csináltak egymással párhuzamosan, ha az elsőt elfoglalták a versaillesi csapatok, a másik mögé menekültek a legyőzöttek, s megakasztották egyideig az üldözést.

Valóságos hadisáncz volt minden barrikád, s oly kitűnően megcsinálva, hogy ez teszi csak érthetővé a hosszas ellentállást, a melyet a kommunárdok ki bírtak fejteni. Mikor a kormány csapatai már bekerültek Páris falai közé, több mint két hétig tartott még az utcai harc. Minden városrészt, sőt minden utcát külön ostrommal kellett megvenni, pedig ez nem a vér kimelése révén történt. Hiszen fejbe löttek minden kommunárdot, a kit fegyverrel kezében kerítették meg. Május 25-ikén már minden elveszettnek látszott, csak a Chateau d'Eau meg a Bastille tartotta még magát, s az ellenállás szervezője Delescluze elérkezettnek tartotta a végső pillanatot, sétabotjával kezében a barrikád tetejére lépett, hogy agyonlője az ellenség.

FALLIÈRES ÉS NEJE.

A FRANCIA ELNÖKVÁLASZTÁS.

BARRIKÁD VASÚTI KOCSIKBÓL.

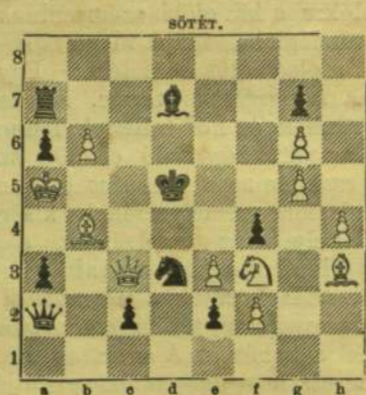

A MOSZKVAI BARRIKÁDOK.

BARRIKÁD TÁVIRÓ-OSZLOPOKBÓL.

SAKKJÁTÉK.

2467. számú feladvány. Bartsch Jánostól Kolozsvár. (A 'Journal Historial' versenye 3. díjat nyerte.)

Világos indúl a harmadik lépésre matot mond.

(A múlt év végén elhunyt hírneves magyar feladványszerző jeles alkotása.)

KÉPTALÁNY.

Az 1905 évi 53-ik számban megjelent képtalá-nyok megfejtése:

I. A futó lovak versenyeznek, Díjat csak jóvérűek nyernek. Az embernél nem az nyer, ki jól fut, Nagy díjhoz többször a legromább jut.

II. Vannak emberek, kik ég és föld között lebegnek. Nincs kedvük a földön maradni, és nincs erejük a magasba szállni.

A képtalány megfejtését beküldötték még s így a sorsolásban is részt vettek: Dr. Sziget Elemér, Czirbusz Andre, Csók Mihály, Bozsónik Etus, Czerman János. Csányi Róza, Mader Etelka, Oppel Károly (a múlt héten tévesen Appel név jelent meg).

A megfejtők közül elsőnek. I. Krizsanics Béláné. II. Buzás Ferencz. III. Kormendy Mihályné.

IV. Oppel Károly neve huzatott ki, nekik a könyveket kiadóhivatalunk a mai postával megküldi.

Felelés szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

És a védelmet még azután is három napig tudta fenttartani az a maroknyi hős, a ki az ottani magyar katonák egyházközségét megalapította s a magyar templom felépítését körül nagy érdemeket szerzett, 42 éves korában. — Dr. TAUHER LEÓ fővárosi ügyvéd, Budapest 62 éves korában. — HETZLER KÁROLY, a 39. gyalogrezd századosa, 40 éves korában. — Id. MÁRTONCSIK JÓSEF életének 65-ik évében Kassán. — Dr. DOHMANN FERENCZ ügyvéd, ügyési megbízott, 40 éves korában Érsekújvárott.

EGYVELEG.

* Özveggy Grangier asszony dijoni (Franciaország) lakos 24 millió korona értékű ingatlanait Dijon városára hagyta.

A legújabb amerikai összetételű, divatos kellemes, vonzó illatú ársztó parfüm a 'Diana perfume'. Urak, hölgyek egyaránt csodálják beszélnek a pikáns, elbűvölő illatról, melyet a pesti úri hölgyek egyszerre felkaptak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállítja a magyarországi főraktár Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-kört 5.

Mágnes pasztillát csakis oly férfiak rendeljenek (örögek, fiatalok, kik érzik magukban, hogy lassankint fogy a férfierő. Általános gyengeségben és teljes tehetetlenségben szenvednek. Hatás biztos! Egy doboz ára 4 korona kimerítő leírással. Központi főraktár Erényi Béla Diana gyógyszerháza, Budapest, Károly-kört 5, szám.

Rab-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér).

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Muxcsó Pál szentszéki tanácsos, szerednyei plébános, Ung vármegye törvényhatósági bizottságának tagja 70 éves korában Szerednyén. — JANKOVICH GYULA jogszigorló és egryevs önkéntes a cs. és kir. 16-ik huszárezredben, ifjú életének 23-ik évében. — SCHNEIDER FERENCZ nyug. magyar államvasuti főellenőr életének 64-ik évében. — CZEMAZIA IMRE vármegyei irodatiszt, életének 75-ik évében Szekszárdon. — HAUSEMANN SANDOR fővárosi építész 58 éves korában Budapestén. — DORNAI ISTVÁN 1848-iki honvéd 76 éves korában. — Magyarországi Szabó Róza, az általános igazságügyi tanács életének 26-ik évében Meránban. — Id. DOBAY JÁNOS nyug. kir. járásibíró 84 éves korában. — LATZKÓ HENRIK fővárosi borkereskedő Budapestén. — SZENT-GÁLY PÁL 73 éves korában Sárközújfalun. — Nyújtó JANCSÓ Győző nyug. m. kir. honvédfőhadnagy, 64 éves korában Budapestén. — SZONGOTT JÁNOS magyar államvasuti irodatiszt, 64 éves korában Budapestén. — Dunaszegesi és ráczgözsrönyi JAGASICS KORNÉL 51 éves korában. — Ifj. MOCÁRY GÉZA

volt bányamérnök Budapestén. — CSABA GYÖRGY, brídgeporti katolikus plébános, a ki az ottani magyar katolikus egyházközségét megalapította s a magyar templom felépítését körül nagy érdemeket szerzett, 42 éves korában. — Dr. TAUHER LEÓ fővárosi ügyvéd, Budapest 62 éves korában. — HETZLER KÁROLY, a 39. gyalogrezd századosa, 40 éves korában. — Id. MÁRTONCSIK JÓSEF életének 65-ik évében Kassán. — Dr. DOHMANN FERENCZ ügyvéd, ügyési megbízott, 40 éves korában Érsekújvárott.

Szerkesztői üzenetek. Gondolatok. Vannak benne értékes gondolatok, de lapunk így eszmeförgetéket nem szokott közölni. Utzasarkon. Ma kaptam. Ifjúságom stb. Olyan részletes bírálatot, a milyet kér, nem adhatunk, egyrészt, mert nem engedni az e rovat részéről rendelkezésre álló tér, másrészt mert nincs is verseiről oly sok mondanivaló. Pusztos, kevéssé hajlékony nyelven ír s érzelmi, gondolati nem érnek le az emberi lélek ama mélységeihez, a melyekből a költészet forrása fakad. Ideálista gondolkodású, érzelmes lelket árnak el versei, de eredeti költői egyéniségét nem találunk bennük. Elégia. (Gr. D. N. sirhantja felett). Egy rég letűnt kor irodalmi izlése szólal meg az elégianak nemcsak formájában, tartalmában is. Az ilyen archaiskus ízű dolog aligha volna a mai közönségnek ínyére. Farsangi bál. Nagyon hosszadalmas, nincs elég élfélenk megírva s forma dolgában sem áll irodalmi színvonalon.

Rozsnyay Mátyás chininezukorkája izület chinimből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fúmel vidörgyülésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva. Láz ellen! Nem keserű! Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek. Valódi, 1468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyás névalírása olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyás gyógyszeretára Arad, Szabadság-tér.

KÖVERSEGG KORI VÉNSÉG. Itelenem, — így sábjait ezer meg ezer ember, — mit adnék, ha ellátogatnád az emezidit zavarkit megmészadulatsá. Lám, nem is kell annyit áldozni. Tegye minden hölg és férfi csak egy kísérletet MANDOR soványító és vértisztító porttal, hitos az eredmény; ut te-Mandor orvos és vegyészeti bizonyítványokkal kimutatalom. — Ne mulassza senki el, arról meggyőződni; hossza meg a Mander port, ha be nem válik, a pénzt duplán visszakad. Csakly 2 kor. 80 fill. Mander orvos, orvosi utatitil és bizonyítványok mellékelve. Utánvétele a pénz be küldése mellett; portomentesen diszkretion kildit. M. Mander Uda, Budapest, Károly-kört 2 V. sz. Török József gyogy. szerész, Budapest, Király-utca 12. sz. 11265

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcsön Részv. társ.

Befizetett részvénye 10 millió korona. Előford betéteket 6%-os kamattal állítja. 40%-os betétkamatot ad az intézet fizet. Lezárási móttelt. előteket nyug. értekezőknek. Magyar kir. osztályosjegyek főelárutató-helye IV., Ferenciek-tere 2. Kész zalog-üzletel: IV., Károly-kört 18., IV., Ferenciek-tere és Irányi-utca sarkán, VII., Király-utca 57., VIII., József-kört 2., Ulói-út 6. sz. 10681

Advertisement for Kunz József és Társa. Alapítva 1862. Cs. és kir. udv. szállitók, szeb kir. udv. szállitók. Állami arany érem 1896. Jury tag. Bronzse érem Páris 1900. Vászon, asztalneműek, kész fehérneműek, menyasszonyi kelengyék, függöny, ágytakaró és szőnyegárú raktára. Budapest, V., Deák-tér 1. 11440

Advertisement for Pesti hazai első takarékpénztár egyesület. Hatvanhatodik ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT 1906. évi február hó 2-án d. e. 10 órakor fogja Budapest, Pest vármegye székháza dísztermében (IV., Városház-utca) megtartani. TÁRGYSOROZAT: 1. Jelentése az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak az 1905-ik évi üzlet eredményéről. 2. Határozathozatal a mérleg és a tiszta jövedelem iránt. 3. Igazgatósági javaslat az alapszabályok 26., 27., 48., 90. és 109. §-ainak módosítása iránt. 4. Egyéb igazgatósági előterjesztések. 5. Az igazgatóság hat tagjának megválasztása (alapszabályok 23. és 35. §-a).

Advertisement for Mme Sarah Bernhard Páris. Lechner-féle színházak. Bayard lovag, Dráma 3 felvonásban. Parasztszivek, Tanyai történet. A szentbernáti barátok Szilvási felvonása. Az arany patkó. Helikoni ünnep. A száharai konzul. Bernd Róza. Radnóthné. Csókpirulák. Rab lélek. Pogány Gábor. Kaphatók: LAMPÉL R. könyvkereskedése.

Advertisement for PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN BUDAPEST. Nagy választék mindenféle üvegekben. Igen jutányos áriákon.

Advertisement for Legfinomabb ezüst tula-órák! Schönewald Imre magyar órásmester és ékszergyárosnál PÉCS 122. Nagy képes árgyregyek ingyen és bérmentve.

Advertisement for DAVID KÁROLY és FIA DOBOZ, PAPIRÁRÚ és SZAB. FÉMKAPOCS GYÁRA. Budapest, I., Mészáros-utca 58. szám. Gyárt papírtányért, bomboniert és járdinet-dobozokat. Sajtolt kevek dobozokat, légmentesen elszárható, összehajtható dobozokat pólák, kőgyaprot, stb. csomagolására. Híntődobozok, valamint húzott lemez-ösvék toszka szerinti nyegságn. Teas-dobozok 1/4 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea-csomagolásához. 300 munkás. Napj gyártás 150,000 doboz. 11312

Advertisement for GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN. Francia szabadalom. A szépség titka, ideális fiatal feltetlenül tartos, egészséges és diszkret. A Germandrée az arcbőrnek egészséges és üde szint ad. 1900 évi Párisi Világkiállítás: ARANYÉREM MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS. 11509

Advertisement for BELICZAY BÉLA mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő Budapest, VII., Csányi-utca 3. (Saját házában.) 11431

Advertisement for Menyasszony-selyem. 85 król ft 11.33-ig méterenkint minden színben, bérmentve és már megvámolvva hához szállitva. Gazdag mintá-vasztek postalofordulítával. Selyemgyár, Heneberg, Zürich.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás. Természetes vasmentes kúrión hatású vese-, hólyag-, rheuma- és érszervbántalmaknál, vizeleti nehézségknél, csukorbetegségnél a légző- és emésztési szerek hurtaínál. Budapestén főraktár Edecskuty L. urnál.

Advertisement for BERGMANN Lithion-forrás. Legregibb és legjobb BAY-RUM-VEDŐJEGY. Védőjegy 2 bányás. Korpá ellen. Hajkultus ellen.

Advertisement for KODAK árjegyzékek ingyen és bérmentve mindenhol kaphatók.

Első Leánykihazatisati Egylet m. sz. Gyermek- és életbiztosító intézet. Budapestén, VI., Teréz-kört 40-42. Alapítottak 1863. múlt év december havában 1.193,500 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.008,500 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 114,912 K. 80 f. fizetett ki. 1905 január 1-től december 31-éig beazárolag 14.760,800 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 12.366,500 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 900,518 K 75 f. fizetett ki.

Az intézet fennállása óta 10.165,904 K 30 f. fizetett ki biztosított összegek fejében. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelősebb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Advertisement for 5 frtért székülé utánvét mellett az Orsz. Posztóáruház Budapest, Rottenbiller-u. 4B. 1. emelet. egy férfitöltönyre 3 méter finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna angol gyapjuszövetet.

Advertisement for Férfitöltőnyt divatos szabással, gyapjuszövetből készült mértékű után finom kivitelben 25 kor.-ért LICHTMANN SANDOR szabómester, 11090b Budapest, Rottenbiller-u. 4B. 1. emelet. Vidékre minták bérmentve.

Advertisement for Vért-es-iéle Sósorszesz Minden házbán szükséges.

Advertisement for GERŐ ADOLF orthop. cipész mester, főhercegi udvari szállitó Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 4. sz. ajánlja készítményét fájós lábakra. TELEFON 15 05. TELEFON 15 03.

Advertisement for Csak szavatolt tiszta minőségek! GAGAO Fiume CHOCOLAT. Jelesebb minden más gyártmány nál.

Advertisement for N. C. FILMTEKERCS orthochromatikal, laposan száradat, még mindig tartja elvitathatatlan első rangját a világ piacán. Fejleszthető napfénynél sötét-kamra nélkül a Kodak napfényfejlesztő gépben. Különböző rendszerű gépek 13 koronától feljebb. KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

Vas-Somatose
 VASTARTALMU HUSFEHERJE.
 Legkíméletesebb, étvágygerjesztő és izomzót erősítő szer.
 A vas-somatose áll 2% vasat tartalmazó somatoseból organikus
 képzésben.
 Kapható gyógyszerárakban és droguerákban.

Hogy ESZMÉNYI KEBELT

elérhessen, használja ön a **Pilules orientales**-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat eltüntetik, a kebelit fejlesztik, erősítik és ismét helyreállítják, a derékknak pedig állandóan kezes embonpoint adnak, a nélkül, hogy a derekat megsgyobbítanák.

A PILULES ORIENTALES
 az egészséget mindenkor előmozdítják és leg-
 érzékenyebb vértarték mellett is bevehetőek, fiatal
 leányok által ép úgy, mint hölgyek által, a kik-
 nek keble a szilárdságot elvesztette vagy azt soha
 sem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés.
 Egy doboz ára utasítással K. 6.45, bérmentve,
 utánvétellel K. 6.75.

J. Katió, Pharmaciën, 5, Passage Verdun, Paris.
 Ausztria-Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész,
 Budapest, Király-utca 12. 11469

**MATTONI-FÉLE
 GIESSHUBLER**
 TERMÉSZETES
 SAVANYÚ-KUT

KALAP-KIRÁLY
 Budapest IV., Eötvös-út 6. Klotild pal.
AUTOMOBIL
 hór kalap és sapka különlegességek
 Árjegyzék küldeték. 11505

„FAKIR“
 soványít, karcsuvá tesz,
 szívről, hasról és csípő-
 ről a hajat eltünteti, mi-
 által a termet előbb, alakját vissza-
 nyeri. Apasztó-sók szerencsés szes-
 zetelele lévén, gyors hatású és
 ártalmatlan. Számos hályanyilat-
 kozat! Ára 8 korona. Használat után
 Utasítással 11412

KISS M. gyógyszerárakban, **TISZA-DOB.**

KNUTH KAROLY
 mernök és gyáros 11409
 Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
 Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
 Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatorná-
 zások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
 Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

**Olcsó
 cseh
 ágytoll!**
 8 kiló: új fosztot 9.60 K,
 jobb 12 K, fehér pehelypuha
 fosztot 18 K, 24 K, bőhéj
 pehelypuha fosztot 30 K 60 K
 Szállítás portmentes, után-
 vétellel. A kieserelés és vissza-
 vétel portmentes ellen-
 ben megengedetik. 11489
Benedikt Sachsel,
 Lobes 60.
 Post Pilsen, Böhmen.

KWIZDA FERENCZ JÁN.
 cs. és kir. osztr.-magy., román kir. és bolgár fejed. udv. szállító,
 kerületi gyógyszerész Korneuburgban Bécs mellett.
KWIZDA FLUIDJA
 Kúgyó védőjegyvel 11288
(TURISTA-FLUID).
 Régi bevált aromatikus befűrészt az
 idegek és izmok erősítésére és megerősí-
 tésére. Eredményesen használva turis-
 ták, kerékpárosok és lovagok által
 nagyobb túrák utáni erősítésre és erő-
 gyűjtésre.
 Árak: 1/2 palack K 2.—
 1/4 palack K 1.20
 Kapható minden gyógyszer-
 tárban. — Képes árjegyzék
 ingyen és bérmentve.
 Főrakár Magyarország rész-
 ére: **Török József**
 gyógyszerész,
 Budapest, Király-utca 12 és
 Andrássy-út 26. szám.

**MEGHODITOTTUK
 A VILÁGOT!**

UNDERWOOD
 A világ minden részén elterjedt a legújabb típusú írógépek használata. Ezek az írógépek a legújabb találmányok, amelyek lehetővé teszik a gyors és pontos írást. A legnépszerűbb típus az Underwood, amely a világ minden részén megtalálható.

RETHY BELA
 GYÓGYSZERÉSZ
PEMETEFÜZUKORKA
 BÉKÉSCSABÁN
 ÁRA 60 fillér.

Ha őszül a haja
 [ne használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
 mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
 mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárakban,
 Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétány-utca
 sarkán. 11186

Sok millió előkelő urhölgy használja
 a világhírű Földes-féle!
MARGIT-CREMET,
 mely zsirtalan, ártalmatlan s rögtön szépíti.
 A Földes-féle **MARGIT-CREME**
 gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer
 az epülők, májfoltok, bőrtörések,
 pattanások, kiütések s mindenemű
 bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei
 használják és elragadtatással beszélnek annak
 páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasz-
 nálása után arról mindenki g fog győződni

Postán utánvétellel vagy a pénz elő-
 zetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszer. Király-
 utca 12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszerárakban.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a
MELANOGENE
 fekete és barna színben.
 Ezen kitűnő és ártalmatlan készit-
 ménnyel haját, szakált, bajszát pár
 percz alatt feketére vagy barnára le-
 het festeni. A szín állandó és a ter-
 mézetes színtől meg nem különböz-
 tethető. Ártalmatlan és alkalmazása
 igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
 Ára 2 korona 80 fillér.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
 erősítő szer gyengélkedők, vörshólyagos és
 lábadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-
 erősítő és vérjavító szer. 11500
 Kitűnő íz. Több mint 4000 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
 Vásárolható a gyógyszerárakban filliteres üvegekben
 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

4. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 28.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A Világkronika-val Kalföldi előfizetésekre a postailag meg-
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Félévre 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel határozott viteljárás csatolandó.
 Negyedévre 4 korona. A Világkronika-val együtt 80 fillérrel.

TELEPY KÁROLY.
 A múlt század magyar tájfestészetének törté-
 netében még kevés az átalakulást, fejlődést
 jelző izmosabb művészi egyéniség. Az öreg
 Markó Károly, az első nagyobb hírnévre vergő-
 dött hazai tájfestő, a legjobb akarat mellett is
 alig nevezhető a magyar tájfestés művészeté-
 nek. Élete nagy részét hazáján kívül töltötte
 s művészeté idegen földön, Itália derűs ege
 alatt fejlődött valami sokat nem ígérő bimbó-
 ból ragyogó színekben pompázó, illatozó virá-
 gú. Ót Róma és Piza környéke s végül Toscana
 bájos völgyei s nem a hazai tájak inspirálták.
 Művészete kozmopolitikus művészet, a mit bi-
 zonyára maga is érezett, midőn csodás finomsá-
 ggal festett árnyas berkeit, nyugodtan folydogá-
 ló vizeit a mythologia és a biblia alakjaival
 népesítette be legörömbösebb. Művészetén
 megérezhetjük, hogy nem hazai talajban
 fészkeltek gyökerei. Hazai tájképeket nem is
 festett, csak művészetének első korszakában s
 ezek a képek még nagyon jelentéktelenek. Ezen
 az úton haladt legkedvesebb tanítványa: Szil-
 lassy Győző is, ki annyira teleszította magát
 mesterének művészetével, hogy képeiket alig
 lehet egymástól megkülönböztetni.
 Markó másik jelentősebb magyar tanítványa:
 Ligeti Antal már a mythologiai és bibliai táj-
 képek mellett a hazai föld szépségeinek ábrá-
 zolásával is megpróbálkozott. Krétarájzai és
 színvázlatai mutatják, hogy volt érzéke a na-
 turálisztikus ábrázolási mód iránt s egyik-
 másik képéről igazi hazai levegő árad felénk;
 de ő még annyira benne van a stilizálásban s
 oly súlyosan nehezednek reá egy, különben
 min-
 den tiszteletről méltó iskola szabályai, hogy tel-
 jesen befejezett műveiben gyakran elveszítik sa-
 ját egyéniségét, s inkább nevezhető nagytehet-
 ségű tanítványnak, mint saját szive sugallatát
 követő, önálló alkotónak. Talán ha más környe-
 zetbe jut s a közönségnek még mindig Markó
 erős hatása alatt álló izléséhez nem kénytelen
 alkalmazkodni: hazai tájképei magyarabbak és
 közvetlenebbek lesznek.
 Ligetivel csaknem egyidőben tűnik föl
 Brodszky, Molnár és Telepy Károly. Őket
 már, különösen pályájuk emelkedő pontján,
 megéri az újabb idők áramlata, s ha nem
 rendelkeznek is Markó Károly bűmulatraméltó
 finomságával s Ligeti Antal elvitázhatatlan
 választékoságával: megegyeznek abban, hogy
 örömeit fölkeresik, szeretettel tanulmányozzák
 a hazai természetet s vásznaikon élénk igye-

RÁBAKERESZTÜR. — TELEPY KÁROLY FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

1.50 frt. 2 frt. Roskopf-órak plombával.
 Nikkel vagy acél Roskopf-
 rendszere — frt 1.50
 Roskopf-strapsz-óra
 plombával — frt 2.—
 Duplafedelű — frt 3.40
 Arany-doublé (arany-
 hoz hasonló) — frt 3.50
 Val ezüst egyfel. frt 3.—
 Duplafedelű — frt 4.—
 3 erős fedelű — frt 5.—
 Eredeti avasú-Roskopf
 (nem rendsz.) frt 3.50
 Penti órák a szűz Mária,
 magyar korona, szentő
 földimész vagy ló dom-
 borimű képpel 10 krral
 drágábbak.

Kakuk-óra frt 2.50
 Zenélő
ingaóra
 71 cm. magas, önmaga-
 tól a legszebb dalokat,
 keringőket és indulókat
 játsza — frt 6.—
 Zene nélkül — frt 4.—
 Ötödmével — frt 4.50
 Toronyóránissal frt 5.—
 Ébresztő-órak nik-
 kelből — frt 1.—
 Dupla haranggal frt 2.—
 Zenélő művel — frt 4.25
 Kakuk-órak — frt 3.40
 Kerek konyhaórák frt 2.—

Ébresztő-óra 1 frt.
 éjjeli világító frt 1.58
 Dupla haranggal 2.—

Valódi ezüst 3. frt.
Remontoir-óra
 cs. és kir. fémjelzéssel
 urak, hölgyek és anak
 részére.
 Egyfelű — frt 3.—
 Duplafedelű — frt 4.—
 Aranyszegélyű — frt 5.—
 Három erős fedél. frt 6.—
 Buzina páncéllal frt — 90
 14 kar. arany 8 főtől felj.
 14 k. aranylécok 10 főtől
 14 kar. arany filbevaló
 1 frt 20 krtól feljebb,
 14 karátos aranygyűrűk
 közel 1 frt 80 krtól felj.

5. frt.

Három évi írásbeli jótállás. Meg nem felelőért pénzvisszaküldés. Szétküldés csak utánvétellel.
„A nagy óragyárhoz“ czég MAX BÖHNEL, órák, Wien, IV., Margarethenstrasse 38. szám.
 A cs. kir. államhivatalnokok szállítója. — Alapítva 1840. — Kérjen nagy árjegyzéket ezer képpel ingyen és bérmentve.
 Frankiin-Társulat nyomdája, (Budapesten IV., Egyetem-utca 4.) 11087